ДЕКАНУ

И ИЗБОРНОМ ВЕЋУ

УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛЕТА У БЕОГРАДУ

Декан Учитељског факултета у Београду именовао нас је у Комисију за припрему извештаја за избор наставника у звању ванредног професора за ужу научну област *Драмске уметности*, за наставни предмет *Драма и покрет*. По одлуци Декана Факултета, расписан је и у *Службеном гласнику*, 24. 7. 2020. године, објављен конкурс. Комисија има част да у вези с тим поднесе следећи

И з в е ш т а ј

На конкурс се пријавио само један кандидат: др **Ана Миловановић**, доцент за ужу научну област *Драмске уметности*, за наставни предмет *Драма и покрет*, на Учитељском факултету у Београду.

Др **Ана Миловановић** је уз пријаву приложила биографију, прилоге уз биографију (документа о уметничком раду, делима, хетероцитатима, оригиналним стручним остварењима или руковођењу или учешћу у пројекту, потврду о одржаним гостујућим предавањима по позиву, као и осталим стручним активностима и друштвеним ангажманима наведеним у биографији); оверене фотокопије диплома о: високој стручној спреми, специјализацији луткарске режије, специјализацији дикције стандардног српскохрватског језика, стеченом академском називу магистра наука и стеченом научном степену доктора наука; списак књига и књиге; списак радова и радове.

Ана Миловановић је рођена 29. 8. 1962. године у Прокупљу. Дипломирала је општу књижевност са теоријом књижевности на Филолошком факултету у Београду 1988. године. Специјализирала је дикцију савременог српскохрватског језика на Филолошком факултету у Београду 1992. године (специјалистички рад: *Карактеристике дечјег говора у луткарским и драмским дијалозима).* Специјализирала је луткарску режију на Националној академији за позоришну и филмску уметност у Софији 1999. године (ментор: проф. Николина Георгиева) и постала први образовани луткарски редитељ у земљи. Магистрирала је општу књижевност са теоријом књижевности на Филолошком факултету у Београду 1999. године (смер: наука о књижевности; магистарски рад: *Елементи српске народне бајке у драмској књижевности за децу).*

На Факултету драмских уметности у Београду 2012. године стекла је научни

степен доктора наука о драмским уметностима из области студије позоришта (докторска дисертација: *Значај глумачки анимиране лутке у телевизијским програмима за децу (у продукцији Радио Телевизије Србије до 1990. године*), ментор: проф. др Владимир Јевтовић).

Стручно се усавршавала у Чешкој, на Драмској академији Музиних уметности у Прагу (на катедрама: *Луткарско позориште, Креативна драматика*) 1993; Бугарској, на Универзитету „Неофит Рилски“ у Благоевграду (на катедри за филмску и телевизијску уметност) 2003; Француској, на Међународном луткарском институту у Шарлевил-Мезиеру 2004.

Од 1985. године члан је Удружења драмских уметника Србије. У статусу слободног уметника (редитељ и драматург) била је од 1985. до 2001. године.

На Вишој школи за образовање васпитача у Београду предавала је *Сценску уметност* (од школске 1993/94. године, када је предмет уведен до 2014/15, кад је Виша престала са радом)*; Културу говора* (од 2003/04. до 2014/15) и *Радионицу за игру* ((од школске 1993 /94. до 1998 /99). Предавала је *Сценску уметност и Књижевност за децу* (од 2000/01. до 2003/04) на Вишој школи за образовање васпитача у Алексинцу. Била је гостујући професор *луткарске уметности* на вишим школама за образовање васпитача у Вршцу, Гњилану и Бујановцу и на универзитетима у Македонији (Педагошки факултет у Битољу, 2003); Холандији (2005, Педагошка академија, Гронинген); Великој Британији (2009, Факултет за едукацију, Нортумбрија Универзитет, Њукасл), Србији (2011, 2013, ФДУ у Београду).

Била је лектор за српски језик и књижевност на Софијском универзитету „Свети Климент Охридски“ (2005–2006).

Аутор је 21 луткарског и драмског текста и 38 телевизијских сценарија за кратке луткарске форме; режирала је 23 представе у земљи и иностранству („Вештице“, Државни луткарски театар-Сливен, Бугарска, 1999; *Азбука, једно различито писмо*, Фестивал „Балкиберфест“, Барселона, Шпанија, 2008), 1 радио-драму, 2 документарна и 1 луткарски филм. Креатор је лутака и сценограф 17 представа, аутор 19 изложби позоришних лутака у земљи и иностранству.

Аутор је 3 књиге: *Антологија луткарских текстова* (са *Уводом у луткарску драматургију*), *Српска бајка у драми за децу*, *Фолклорне лутке на штапу* и 27 научних и стручних радова. Учесник је 65 научних и стручних скупова у земљи и иностранству. Водила је више од 80 луткарских радионица и семинара за децу, васпитаче и учитеље у земљи и иностранству.

Основала је *Луткарску радионицу* 1989. године на Педагошкој академији за образовање учитеља у Београду као експериментални истраживачки програм примене луткарске позоришне уметности у образовању и васпитању деце млађег школског узраста, као и студената ПА, а први такве врсте у СФРЈ. Под њеним уметничким и професорским руководством, студенти *Радионице* извели су 11 позоришних премијера и одиграли више од 50 хуманитарних представа (у домовима за незбринуту и децу ометену у развоју; у дечјим болницама, избегличким центрима...), припремили 6

изложби сценских лутака и деци поклонили више од 100 лутака које су сами израдили. Учествујући на великом броју позоришних фестивала, стручних и научних скупова, *Луткарска радионица* афирмисала је не само луткарско стваралаштво студената, већ и саму луткарску уметност и њену стручну примену у настави. Томе је допринела и велика заступљеност *Радионице* у медијима: десетине гостовања на телевизији и радију, као и новинских натписа.

Оснивач је и уметнички руководилац Ф*естивала луткарства у образовању* (ФЛУО) у организацији Учитељског факултета у Београду и Савеза учитеља Србије (1993–1995); *Луткарског едукативног фестивала* (ЛУТКЕФ) (1996–); позоришта студената српског језика СЕРБИКА на Софијском универзитету „Свети Климент Охридски“ (2006).

Аутор је игране луткарске серије за децу РТС-а *Најмање позориште на свету* (три циклуса по 12 епизода) 1996–2002; аутор и водитељ образовне луткарске серије *Лутканка* НТВ „Студио Б“ (1997–1999) и дечјег блока Јутарњег програма РТС-а (2002-2004).

Учесник је више од 40 позоришних, филмских и телевизијских фестивала у земљи и иностранству. Била је председник жирија 3. Међународног луткарског фестивала *Бурборак* у Смољену (Бугарска) 1998. године.

Ана Миловановић је подједнако ангажована и у савременом облику драмског изражавања – уметности перформанса. Бавећи се уметношћу перформанса и кроз теоријски дискусрс и кроз уметничку праксу, самостално је остварила (осмислила и извела) 182 перформанса у земљи и иностранству и учествовала на више међународних симпозијума *(Политички перформанси олимпијских игара,* 2012. године у Лондону*)*. Са перформансима је учествовала на 50. и 52. Бијеналу уметности у Венецији, најпрестижнијој светској уметничкој манифестацији.

После избора у звање доцента Ана Миловановић је објавила 2 књиге и 7 научних и стручних радова (које је поднела на увид Комисији). Учествовала је на 3 научна скупа у земљи и иностранству. Организовала је и конференцију *Угроженост културне баштине у Србији и свету*, 2016. године.

Учествовала је на 3 стручна скупа у иностранству (IX London Biennale: 1–2. мај 2016, Studio.ra *The Political Importance of London Biennale for Art in XXI Century;* Acción Spring(t), III Congreso de Arte de Acción en la facultad de Bellas Artes de la Universidad Complutense de Madrid, 9. мај 2019, *Art of political action in fight against fascism today*, Gallery SoToDo, 18. Kongress fur Performance Kunst, Fear-Less, Berlin, Germany, 19. 5. 2017.

Била је гостујући професор у оквиру ERASMUS + програма (Pedagogical University in Krakow Faculty of Philology) од 5–11. 3. 2017. године са предавањима: *The negative tendency of changing of fairy-tale in antifairy-tale in contemporary Serbian Drama for Children; Plays by Dušan Radović in the Programme for Children and Youth on Television of Belgrade; The Importance of the drama works of P. P. Njegoš both in creating and maintaining the national identity and in accepting of European culture values among Serbian youth*.

Самостално је остварила 39 перформанса и више међународних уметничких пројеката у земљи и иностранству.

Аутор је изборних предмета: *Луткарска уметност-методички аспекти* и *Телевизијска радионица* на Учитељском факултету у Београду.

Била је члан комисије за завршне дипломске радове, као и члан комисије за одбрану мастер радова: *Припрема за почетно читање и писање у предбукварском периоду* (студент: Марија Ђекић, 20. 9. 2019); *Методичка структура и садржаји странице у одабраним букварима* (студент: Наташа Констандин, 20. 9. 2019).

Драмски текст „Слатка математика“ је у програму *Српског језика* за 2. разред основне школе и емитован је на РТС у оквиру он-лајн наставе за основну школу 20. 05. 2020.

Председница је Програмског одбора (ПО) ЛУТКЕФ-а на Учитељском факултету у Београду, у организацији *Катедре за српски језик, књижевност и методику наставе језика и књижевности.*

I РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ДО ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА (ДО 2015. ГОДИНЕ)

Књиге:

1. *Антологија луткарских текстова* (са *Уводом у луткарску драматургију*), Креативни центар, Београд, 2001.
2. *Српска бајка у драми за децу,* Задужбина Андрејевић, Београд, 2002.
3. *Фолклорне лутке на штапу* (приручник за *сценску уметност*), Виша школа за образовање васпитача, Алексинац, 2003.
4. *Антологија луткарских текстова* (са *Уводом у луткарску драматургију*), Креативни центар, Београд, II издање, 2003.
5. *Антологија луткарских текстова* (са Уводом у луткарску драматургију), Креативни центар, Београд, III издање, 2008.

Луткарски текстови (објављени):

1. „Слатка математика“, *Тик-так*, Горњи Милановац, 1996. бр. 4.
2. „У потрази за деда мразом“, *Тик-так*, Горњи Милановац, 1996. бр. 8.
3. „Еурека, еурека (како да позориште у мојој кући постане луткарско)“, *Тик-так,*

Горњи Милановац, 1997. бр. 1.

4. *Слатка математика* у *Антологији краћих драмских текстова за децу* (приређивач: Милутин Ђуричковић), Боокланд, Београд, 2002.

5. *Слатка математика* у *Антологији краћих драмских текстова за децу* (приређивач: Милутин Ђуричковић), Боокланд, Београд, 2. издање, 2006.

6. *Слатка математика* (у лектири за трећи разред основне школе „Позив на игру“), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2006.

Текстови објављени у приручницима других аутора:

1. *Луткарска секција* и *Оријентациони план рада луткарске секције* (у приручнику за студенте учитељских факултета др Владимира Цветановића *Самостални и стваралачки рад у настави српског језика,* Београд, 1996.)

Научни и стручни радови (селективна библиографија):

1. „Луткарство као модел усавршавања учитеља за примену иновација“, *Учитељ*, бр. 37/ 38, 1991.
2. „Увод у теорију луткарства“, *Учитељ*, бр. 39, 1992.
3. „Луткарске поетике“, *Учитељ* бр. 40. 41. 42, 1993.
4. „Апликација луткарства у развијању еколошке свести студената Педагошке академије“, *Иновације у настави*, 1/ 2, 1993.
5. „Креативна драматика – елемент стручног усавршавања учитеља“, *Учитељ*, бр. 43/46, 1994.
6. „Сценска лутка-неопходан елемент свестраног развоја дететове личности“, у *Зборнику радова наставника и сарадника Више школе за образовање васпитача*, Гњилане, бр. 2, 1997.
7. „Учимо луткама“, *Иновације у настави*, бр. 1, 1997.
8. „Улога луткарске уметности у обради басне у млађим разредима основне школе“, *Методичка пракса*, бр. 1, 1997.
9. „Луткарски едукативни фестивал као модел подстицања дечје даровитости“, (у *Зборнику Више школе за образовање васпитача,* Вршац), Вршац, бр. 3, 1997.
10. „Моја луткарска поетика“, *Сцена,* Нови Сад, бр. 1, 2001.
11. „Неке карактеристике дечјег говора у драмским и луткарским дијалозима“, *Настава и васпитање,* бр. 2, 2001.

12. „Глумачко мајсторство за луткарски театар као конститутивни елемент савременог глумачког образовања“, у зборнику *Универзитет уметности као експериментални простор за уметничке, педагошке и научне иновације (од институционалне ка пројектној логици*, Универзитет уметности у Београду, 2003.

13. „Драмско образовање и васпитање васпитача као конститутивни елемент развоја демократских процеса и формирања отвореног друштва“, у зборнику *Наше стварање,* бр. 4, Виша школа за образовање васпитача, Алексинац, 2004.

14. „Learning of Literacy by Application of Puppet Method“ (In: Jovičić, S., Sovilj, M. (ed.) *SPEECH AND LANGUAGE. Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language),* 2nd International Interdisciplinary Conference on Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language, 29.11–2.12. 2004. Belgrade: Insitute for Experimental Phonetics and Speech Pathology.

15. „Луткарска азбука у функцији буђења интересовања и развијања љубави према читању код деце предшколског узраста“, у зборнику са међународног научног скупа *Деца и библиотеке*, Филолошки факултет Универзитета у Београду и Библиотечко друштво Србије, Београд, 2006.

16. „Позоришне лутке у српској и бугарској фолклорној традицији“, у зборнику *Словени и Европа* са међународног научног скупа *VIII Славистичка читања,* Софијски универзитет „Св. Климент Охридски“, Софија, 2007.

17. „Савремене методе и нови приступи у учењу српског као страног језика“, у зборнику *Српски као страни језик у теорији и пракси,* Филолошки факултет Универзитета у Београду, Центар за српски као страни језик, Београд, 2007.

18. „Елементи српске народне бајке у драмским текстовима за децу на српском језику“, у зборнику са међународног научног скупа *Књижевност за децу у науци и настави*, Педагошки факултет у Јагодини, Јагодина, 2008.

19. „Learning of literacy by puppets“, *in: The Proceedings of the 18th Annual Conference of ETEN,* University of Helsinki, ETEN, University of Helsinki, 2008.

20. „Ролята на куклата в педагогическата превъзпитателна терапия“, *Театър,* LXVIII, 10–12, София 2014.

Научни и стручни скупови **(избор)**

1. Интернационални фестивал луткарских школа, Бјалисток, Пољска, 21–26. 6. 2002. Међународни симпозијум *Инспирација луткарском уметношћу данас, луткарске школе 21. века*; излагање *Концепција првог професионалног образовања луткарских уметника у Југославији,* 2nd International Interdisciplinary Conference on Fundamental and Applied Aspects of Speech and Language. SANU. 29.11–2.12. 2004. Belgrade: Insitute for Experimental Phonetics and Speech Pathology.

Expose: Learning of Literacy by Application of Puppet Method

2. International Conference of the European Teacher Education Network, Ohrid, Macedonia, 2005. *Expose: Learning of Literacy by Puppets*
3. Универзитет уметности у Београду и Немачка ректорска конференција, 3–5. октобра 2002, Београд
   семинар *Универзитет уметности као експериментални простор за уметничке, педагошке, и научне иновације,* саопштење „Глумачко мајсторство за луткарски тетар као конститутивни елемент савременог глумачког образовања“.
4. Међународни научни скуп „Деца и библиотеке”, Филолошки факултет Универзитета у Београду и Библиотечко друштво Србије, Сава центар, 5–8. 10. 2005. Саопштење *Луткарска азбука у функцији буђења интересовања и развијања љубави према читању код деце предшколског узраста.*
5. X Јубиларни сусрети васпитача, Савез удружења васпитача Србије, Врњачка Бања, 1. 12. 2005. Пленарно излагање „Луткарска метода усвајања писмености у функцији припреме деце предшколског узраста за наставу почетног читања и писања“.
6. Методички дани *Како остварити програм припреме деце за школу са шестогодишњацима*, Виша школа за образовање васпитача *Зора Крцалић Зага* и Удружење васпитача Војводине, Кикинда, 25–27. мај 2006. Пленарно излагање „Луткарска метода усвајања писмености у функцији припреме деце предшколског узраста за наставу почетног читања и писања“.
7. Међународни научни скуп *Словени, Балкан, Европа*, Софијски универзиет „Св. Климент Охридски“, Софија, 13–14.4. 2006. Излагање „Позоришне лутке у српској и бугарској фолклорној традицији“.
8. Међународни научни скуп *Српски као страни језик у теорији и пракси,* Филолошки факултет Универзитета у Београду, 20–21. 10. 2006. Излагање „Савремене методе и приступи у учењу српског језика на одсеку за српскохрватски језик факултета словенских филологија на софијском универзитету `Св. Климент Охридски`“.
9. Међународни научни скуп *Књижевност за децу у науци и настави*, 21–22. 12. 2007, Педагошки факултет у Јагодини, Јагодина излагање „Елементи српске народне бајке у драмским текстовима за децу на српском језику“.
10. International Conference of the European Teacher Education Network, ETEN. Liverpool, Great Britain, 2008. Expose*: Specifics and Preferences of Puppetry in Early Chilhood Education.*
11. *Централна школа драме и говора* Лондон, Велика Британија, 7. 5. 2010. Округли сто *Професионални образовање луткара*. Излагање „*Важност професионалног луткарског образовања за драмске глумце*“.
12. Међународни научни скуп, Ексетер Универзитет, Ексетер, Велика Британија, 23–26. 4. 2011. Саопштење „Луткарство у здравственој едукацији“.
13. *Његошеви дани у Етнографском музеју*, 8. 12. 2013, Етнографски музеј у Београду. Међународни симпозијум перформанса. Уводно предавање „Његош - истина, доброта, лепота“.

14. *Спарк, Фестивал социјалне правде*, 16 – 21. 6. 2014, Лондон, предавање „Уметност перформанса против друштвене неправде“.
15. XX јесењи стручни сусрети *Васпитачи-васпитачима*, Савез удружења васпитача Србије, Тара, 04. 12. 2014 – 07.12. 2014. Пленарно излагање „Значај луткарске уметности за учење, кртеативност и сарадњу у вртићу“.

Луткарске радионице (избор)

1. Буркерсдорф, Дрезден, СР Немачка, август 1996.
   Мислимо еколошки, мислимо луткама (за ученике трећег разреда основне школе)
2. Мекинтајп, Аулесбери, Лондон, Велика Британија, август 1997.
   Моја лутка (за аутистичну децу)
3. *Брикстон Тејт библиотека*, Лондон, Велика Британија, септембар 1997.
   Заједно са луткама (за децу предшколског узраста)
4. Школа за децу оштећеног слуха „Стефан Дечански”, Београд, новембар 2001 – јануар 2002. (за дефектологе)
   Луткарска азбука
5. Завод за школовање и рехабилитацију деце са поремећајима слуха и говора, Котор, 22–27. 2. 2002.
   Луткарска азбука
6. Уметничка школа *Лиле Кунтербунт*, Дечји креативни центар, Минден, СР Немачка, септембар 2002.
   Хајде да правимо лутке на штапу
7. Фестивал „Креатива”, Ријано на Арну, Италија, мај, 2008.
   Ла вива Гарибалди!
8. VI међународни фестивал маски и лутака „Балкиберфест”, Барселона, Шпанија, 21. 9. 2008.
   Азбука, једна различита абецеда
9. Удружење за децу са посебним потребама „Косилица за траву“, Њукасл, Велика Британија, мај 2009.
   Играмо се облицима и бојама

Изложбе лутака (избор)

1. *Дворац културе*, Манхајм, СР Немачка, јун 1995.
   Изложба сценских лутака студената Више школе за образовање васпитача, Београд
2. Етнографски музеј Србије, јун – јул 2002.
   Фолклорне лутке на штапу
3. Фестивал *Слике, открића, лутке*, Турне, Белгија, 29. 10. – 5. 11. 2002.
   Фолклорне лутке на штапу
4. Фестивал *Балкибер,* Барцелона, Шпанија, 10. 10. 2003. – 15. 1. 2004.
   Фолклорне лутке на штапу
5. САНУ, Међународни научни скуп *Говор и језик,* 30.новембар – 2. децембар 2004.
   Луткарска азбука

6. VI међународни фестивал маски и лутака „Балкиберфест”, Барселона, Шпанија, 21. 9. – 21. 11. 2008. *Азбука, једна различита абецеда*
7. Завод за проучавање културног развитка, 1-15. октобар 2010, Београд
   Сценске лутке студената Више школе за образовање васпитача, Београд (у саставу Учитељског факултета)

II РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ ОД ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА (ОД 2015. ГОДИНЕ)

Монографија М42

1. *Луткарска ћирилица: луткарска метода у учењу читања и писања српског језика*, Београд, Учитељски факултет, 2020, број страна 104. (ISBN 978-86-7849-286-0).

Књиге

2. *Луткарски текстови за позориште у вртићу и школи (са ЛУТКЕФ-а),* Београд, Удружење грађана „*ЛУТКЕФ*“, 2016, број страна 102. (ISBN 978-86-920721-0-9).

<u>Радови у зборницима и часописима</u>

Радови у часопису у категорији М51

1. „Одређење позоришне лутке“, *Театрон,* 2015, бр. 170/ 171. стр. 83–89. (ISBN 0351-7500).
2. „Глумачка уметност анимирања лутке на телевизији“, *Зборник радова ФДУ,* 2015, бр. 27, стр. 143–155. (ISSN 1450-5681).
3. „ Луткарска режија у позоришту за децу“, *Театрон*, 2017, бр. 180/ 181. стр. 85–92. (ISSN 0351-7500).
4. „Џереми Корбин као перформер социјализма 21. века“*, Национални интерес,* 2019, бр. 36 (3), стр. 153–177 (ISSN 1820-4996)
5. „Однос глумачки анимиране лутке и глумца у драмском стваралаштву за децу“, *Театрон*, 2020, бр. 190- 193, стр. 83–89. (ISSN 0351-7500).

Радови у зборницима у категорији М33

1. „Примена луткарске уметности у предшколском васпитању и образовању као важан предуслов за остварење Основа програма предшколског васпитања и

образовања“, међународни научни скуп *Програмске (ре)форме у образовању и васпитању – изазови и перспективе*, Учитељски факултет, Београд, 20. мај 2019, ISBN 978-86-7849-274-7 **(М33)**

Рад у зборнику у категорији М63

1. „Примена луткарског метода у функцији родољубивог васпитања студената студијских програма за образовање васпитача“, у: зборник радова III научни скуп с међународним учешћем *Иновативни приступ васпитању и образовању: стање, дилеме и перспективе*, Лепосавић, 31.мај – 1. јун 2019 (уредници Љ. Пауновић, С. Видосављевић), Лепосавић : Учитељски факултет у Призрену, 2019, стр. 529–549 (ISBN 978-86-84143-51-0)

Учешће на конференцијама и научним скуповима

1. Международен университетски семинар за балканистични проучвания и специализации „Проф. Д. Ф. Н. Илия Конев“, XXVI Международна кръгла маса „Разрушени светове... Нови светове“, 27 – 28. 04. 2017, Югозападен университет ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Саопштение *Животът на Негош и драматичната литература като метафори на истинския и на фалшивия пророк*

2. Међународни научни скуп *Програмске (ре)форме у образовању и васпитању – изазови и перспективе*, Учитељски факултет, Београд, 20. мај 2019, „Примена луткарске уметности у предшколском васпитању и образовању као важан предуслов за остварење Основа програма предшколског васпитања и образовања“.

3. III научни скуп с међународним учешћем *Иновативни приступ васпитању и образовању: стање, дилеме и перспективе*, Лепосавић, 31. мај – 1. јун 2019, Лепосавић : Учитељски факултет у Призрену, 2019. „Примена луткарског метода у функцији родољубивог васпитања студената студијских програма за образовање васпитача“.

Оригинално стручно остварење у области уметничког перформанса (куратор и учесник програма у области уметничког перформанса)

1. St Leonards Church, Shoreditch, London E1 6JN, 21. 9. 2016. „Why Do We Need JC?“
2. *Carillion: Final proof That Capitalism Doesn't Work,* Hundred Years Gallery, London, 3. 2. 2018.

Изабрани уметнички перформанси

1. „Rape of Europa“, FzKKE, Gallery Forderkreis zeitgenossischer Kunst Kreis Euskirchen (Koln) Germany, 11. 2. 2016;
2. PERFOMEDIA *FANO* , Chiesa S. Leonardo, Fano, Italy, 45. 6. 2016;
3. *A Solstice Saturnalia with Jowe Head*, Hundred Years Gallery, London, 20. 12. 2017;
4. Art Action, Performing Arts Festival, VENEZIA, 5 – 7. 7. 2019, galleria VISIONI ALTRE;
5. PERFOMEDIA *PASSATEMPO PER IL POI*, Galleria civica d'Arte Contemporanea, MUSEO VIADANA, MuVi, Viadana, Italy, 24– 25. 6. 2017;
16. The festival La Muga Caula (www.lamugacaula.cat) Les Escaules, Spain, 14–16. September 2018.
    (изложбе: Lola Ventós Gallery, Figueres, June 2019 Spain,
    Museu de l'Empordà, Figueres, September 2019, Spain; писано у: *Emporda,* 11, 9. 2018.)
17. PERFOMEDIA *ORTIGIA,* Viglienasei Art Gallery Italy, 21 – 22. September 2018;
18. PERFOMEDIA *AMODANEA,* Pieve di Urago Mella, Brescia Italy, 19 – 20. 5. 2018;

Магистарски рад Ане Миловановић *Елементи српске народне бајке у драмској књижевности за децу* (одбрањен на Филолошком факултету у Београду 1999. године, објављен као *Српска бајка у драми за децу,* Задужбина Андрејевић, Београд, 2002. године) полази од једног крупног недостатка у нашем проучавању савремене књижевности за децу. Наиме, и историја књижевности и највећи део књижевне критике по правилу занемаривао један значајан род књижевности за децу на српском језику – драмски род. Иако је истраживање драмске књижевности за децу на српском језику било изузетно отежано непотпуном и несистематизованом документацијом о драмским комадима на српском језику изведеним у позориштима за децу, Ана Миловановић је дошла до рукописа уметнички вредних драмских дела и утврдила да је српска народна бајка инспирисала стварање најбољих драма за децу на српском језику. Рад представља први озбиљан напор да се истражи и одреди однос између елемената српске народне бајке и драмске књижевности за децу.

Књига *Фолклорне лутке на штапу* је прво дело написано на српском језику које је посвећено једној врсти позоришних лутака, луткама на штапу, и фолклорним луткама. Намењена је студентима виших школа за образовање васпитача (користила се као обавезна литература за предмет *Сценска уметност* у четири васпитачке школе) васпитача, учитеља и луткарских педагога, код којих је током деценијског бављења луткарском едукацијом Ана Миловановић уочила потребу за приручником ове врсте. Додатни подстицај за стварање књиге била је жеља *Ане Миловановић* да се афирмише стваралаштво студената у тој области, као и да се подстакне и унапреди креирање и израда позоришних лутака у етно-стилу у Србији. Поред теоријског увида у принципе креације позоришне лутке, стилизацију позоришне лутке, изграђивање сопственог стила креације лутака, анимацију јавајки и стил луткарске игре, у њему су дати и примери,

илустрације и шеме за израду скица за лутке, избор материјала за лутке, типове и подтипове конструкције јавајки.

Антологија луткарских текстова, са Уводом у луткарску драматургију (коју је објавио *Креативни центар* у Београду 2001. године) Ане Миловановић представља једину књигу о луткарској драматургији код нас. *Увод у луткарску драматургију* представља теоријски део књиге који дефинише појмове: драма, драмски дијалог, драмски лик, драмска књижевност за децу, драматургија, драматургија за децу, позоришна лутка, луткарско позориште, луткарски лик, драматизација, драматизација бајки, адаптација, луткарски текст. У *Уводу* се указује на негативне тенденције у драматургији за децу, на критеријуме оптималне селекције драмских текстова за адаптацију за луткарски театар, као и на опште принципе драматизације и адаптације. Посебно се истичу особености луткарског текста (линеарна фабула, динамичност, акционост, економичност, поетичност, типски ликови, метафоричан језик). *Антологија луткарских текстова* је подељена на седам делова: 1. луткарске игре, 2. оригинални луткарски текстови, 3. драматизације народних бајки и прича, 4. драматизације басни, 5. драматизације уметничке прозе, 6. адаптације драмских текстова, 7. адаптације луткарских текстова. Сваки део садржи оптималне примере луткарских текстова са подробним тумачењима. О вредности *Антологије луткарских текстова, са Уводом у луткарску драматургију драматургију* можда најбоље сведочи да је већ после две године доживела друго издање.

Ана Миловановић у својим научним радовима обрађује важне теме из теорије и историје драмске уметности, као што су: дефиниције сценске лутке, теорије луткарства, луткарске поетике, улога и апликација луткарске уметности у образовању, које су биле занемарене у нашој театрологији. Важно је напоменути да у раду *Усвајање писмености применом луткарске методе* (у зборнику Друге интернационалне интердисциплинарне конференције о фундаменталним и примењеним аспектима говора и језика) представља своју оригиналну методу почетног читања и писања засновану на апликацији луткарске позоришне уметности у процесу усвајања писмености.

Вреди на овом месту напоменути да Ана Миловановић од 1998. године ради на утемељењу, развоју и афирмацији примене луткарске уметности у образовању од стране деце, учитеља, васпитача, наставника и професора.

ОД ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА (ОД 2015. ГОДИНЕ)

Луткарска ћирилица: луткарска метода у учењу читања и писања српског језика Ане Миловановић обухвата значајне теме из драмске уметности, које су повезане са методиком наставе српског језика. У монографији се приказује Луткарска ћирилица и повезује са учењем читања и писања, а као могућа метода у настави почетног читања и писања, која не спада у базичне, већ у игровне методе, којима се обогаћује наставна пракса. Књигу чине три тематске целине.

„Теоријска упоришта луткарске ћирилице“ је први део књиге која садржи четири поглавља. У првом поглављу „Теорије луткарске позоришне уметности” истакнуте су вредности луткарке уметности. Полазећи од дефиниција позоришне лутке и њених уметничких потенцијала, наведене су теорије и дефиниције позоришних лутака руских, бугарских, америчких, италијанских и других светских теоретичара драмске уметности, луткара и режисера. „Теорије примене луткарске позоришне уметности у образовању и васпитању” је друго поглавље где су приказане теоријске основе за употребу посебне врсте лутака које могу наћи примену у припреми за учење читања и писања, а показане су и могућности њихове примене у васпитно-образовном раду. Целина „Теорије развојне психологије” полази од утемељења луткарске позоришне уметности у теоријама развојне психологије. Са Луткарском ћирилицом повезане су теорије когнитивног развоја Лава Виготског и Жана Пијажеа, као и теорија развоја симболичких способности Ивана Ивића. Осим тога, ове теорије доводе се у везу са луткама и учењем језика и говора, као и читања и писања. Четврто поглавље „Теорије развоја говора” доноси везу између луткарске уметности и развоја језика и говора.

Други део књиге „Особености луткарске методе у учењу читања и писања српског језика” има два поглавља. „Статус примене луткарске позоришне уметности у учењу читања и писања српског језика” је прво поглавље у коме се методичка литература о учењу српског језика повезује са применом лутака у настави. У поглављу „Методичке посебности луткарске методе у учењу читања и писања српског језика” представљена је луткарска метода која користи луткарска наставна средства у настави почетног читања и писања. То су позоришне лутке које представљају слова српске ћирилице, односно лутке-слова. Наглашено је да луткарска метода „не спада у базичне методе наставе почетног читања и писања, већ је реч о једној врсти опште, игровне методе”.

Трећи део књиге доноси „Примере Луткарске ћирилице у васпитно-образовној пракси”, углавном на основу Луткарске радионице коју је ауторка водила са студентима. За свако слово приказана је по једна лутка, које заједно чине Луткарску ћирилицу. Следе менторисани монолози и дијалози из Луткарске азбуке студената Учитељског факултета и студената сада бивше Више школе за образовање васпитача у Београду. Ови текстови се могу користити у образовном раду, а њихова највећа вредност је у томе што могу бити инспирација учитељима и васпитачима за рад са луткама-словима.

У књизи је коришћена одабрана литература из луткарске позоришне уметности, психологије и методичких наука.

Књига *Луткарски текстови за позориште у вртићу и школи (са ЛУТКЕФ-а*) представља теорију луткарске драмске књижевности и угледну праксу њене примене у васпитању и образовању. У књизи су као примери угледне праксе одабрани текстови изведени на Луткарском едукативном фестивалу (ЛУТКЕФ-у) од 2001. до 2015. године. Овом књигом наставља се мисија А*нтологије луткарских текстова са ЛУТКЕФ-а (са уводом у луткарску драматургију)* Ане Миловановић, која садржи најбоље текстове са првих пет ЛУТКЕФ-а (1996–2000). Иако је *Антологија,* као до тада једина објављена антологија луткарских текстова на српском језику, у великој мери испунила свој задатак

да понуди стручној и широј читалачкој публици ову ретку литературу (а што потврђује и податак да је имала три издања), уочила се потреба за новим луткарским текстовима и унапређеним теоријским упутствима која је подстакла аутора на издавање нове књиге.

Први део књиге „Теорија луткарске драмске књижевности“ представља сажету теорију луткарске драмске књижевности, која је дата кроз посебне одељке: „Основни појмови теорије драме“, „Драмска књижевност за децу“, „Народна бајка као узоран семантички модел драме за децу“, „Основни појмови драматургије“, „Драматизација народне бајке“, „Основни појмови теорије луткарске позоришне уметности“, „Основи луткарске драматургије“, „Принципи драматизације за луткарско позориште“ и „Особености луткарског текста“.

У другом делу књиге „Луткарски текстови за позориште у вртићу“, представља се стваралаштво васпитача и педагога: њихови текстови и драматуршка анализа сваког текста (одељци „Оригинални луткарски текстови“, „Драматизација народне бајке“, „Драматизација уметничке бајке“, „Драматизација народне приче“, „Драматизација уметничке приче“, „Адаптација драмског текста“). Оригинални луткарски текстови значајних уметничких вредности, чији су аутори васпитачи, знатно су заступљенији у овом приручнику Ане Миловановић него у првој антологији текстова са ЛУТКЕФ-а. Драматизације и адаптације за луткарско позориште у вртићу ослањају се на народну бајку и у формалном погледу (не мењајући њену структуру) и на семантичком плану (поштујући њено значење). Приликом избора уметничких прича за драматизације, васпитачи и педагози се, исто тако, највише опредељују за ауторске бајке, и то најбољих писаца за децу, што указује не само на одлично познавање потреба и тежње деце предшколског узраста, већ и на истанчани књижевни укус васпитача. Басна, после бајке најомиљенија књижевна врста код деце предшколског узраста, кроз ликове животиња заступљена је у великом броју изабраних луткарских текстова. Одабране текстове за позориште у вртићу карактерише и већа жанровска разноликост (у вртићу су се, захваљујући ЛУТКЕФ-у, појавиле нове луткарске драматуршке форме – луткарска пантомима, луткарски мјузикл, луткарска оперета), али и већа тематска разноврсност.

Трећи део књиге Ане Миловановић „Луткарски текстови за позориште у школи“ представља стваралаштво учитеља: њихове текстове и драматуршску анализу сваког текста (поглавља: „Оригинални луткарски текстови“, „Драматизација уметничке бајке“, „Драматизација народне и уметничке књижевности“). Када су на ЛУТКЕФ-у све више почела да учествују деца старијег школског узраста, која су на Фестивалу изузетно успешно учествовала као млађи школарци, појавила се потреба за луткарским текстовима који су намењени њиховом узрасту, преадолесцентском добу. У том периоду бајке више не занимају децу, истиче Ана Миловановић. Преадолесцентско дете почиње да размишља о будућем позиву, путовањима, истраживањима, авантурама; занима га и сопствено тело, психа, постаје радозналије и агресивније. Његови предмети интересовања се проширују на појам љубави и сфере психосоцијалног живота. Пошто таквих текстова није било, на стручним усавршавањима, на округлим столовима, приликом додељивања награда на ЛУТКЕФ-у, увек се инсистирало да се луткарске представе раде на основу нових, оригиналних текстова који се баве стварним

проблемима деце која их стварају - преадолесцената. ЛУТКЕФ-ово веровање да позориште не само може, већ и мора да припреми дете за живот, допринело је рађању нове, оригиналне луткарске драматургије за преадолесценте, чији су најбољи текстови одабрани у овој књизи. „Хоћу да будем глумица!“ је текст који Ана Миловановић посебно истиче јер ауторке овог текста са елементима социјалне драме не само да нису покушале да се удаље од сурове стварности у којој њихови ученици живе, већ су се стваралачки „ухватиле у коштац“ са њом и социјалним и љубавним проблемима који су заиста од значаја за преадолесценте у Србији. Изузетна вредност овог текста, истиче Ана Миловановић, садржи се у његовој животности и реалистичности: он се може користити за демонстрацију практичних социјалних ситуација (опасности које „вребају“ са друштвених мрежа и од стране трговаца људима), али и сугерисање конкретних решења.

Књига *Луткарски текстови за позориште у вртићу и школи (са ЛУТКЕФ-а*) је настала у нади Ана Миловановић да ће знања и умења из области луткарске драматургије која су у приручнику изложена бити корисна будућим ствараоцима луткарских текстова и инспирисати васпитаче, учитеље, професоре и остале заљубљенике у луткарску уметност да се упусте у авантуру луткарског стваралаштва за децу. Рецепција и примена књиге на *ЛУТКЕФ-у* и у широј васпитно-образовној пракси показале су да је оправдала разлог свог настанка. Ова монографија обогаћује српску педагошку литературу и омогућава свестраније образовање будућих учитеља и васпитача, али учествује и у очувању националних вредности које се овде очитују у одбрани ћирилице и њеног укључивања у уметничке токове као активног чиниоца, опредмећеног лутковитим ликом са својим разноврсним игровним могућностима.

У тексту „Глумачка уметност анимирања лутке на телевизији“ (2015) ауторка је анализирала област која је остала неиспитана не само у нашој теоријској пракси, већ уопште, у теоријској мисли о телевизији. Телевизијска лутка, или лутка на телевизији је, по Ани Миловановић, сваки објекат који представља неки сценски лик, анимиран од стране глумца луткара пред телевизијским камерама ради. Појам *телевизијска лутка* се односи само на лутке непосредно анимиране од стране глумаца луткара у реалном времену и не укључује ни механички, ни електронски контролисане лутке, као ни фигуре стоп-анимације. Глумачка уметност оживљавања лутке у основи се заснива на изграђивању везе између глумца и његове лутке и чак ако се, у складу са духом времена у коме игра, мења рефлексија о глумцу са лутком и глуми лутком, веза глумца и лутке остаје непромењена пошто је у њој заложен принцип везе човека са инструментом, са материјалним и са уметношћу тј. са духовним. Зато је глумачко анимирање лутке на телевизији разматрано у немедијатизованом облику који подразумева непосредан контакт луткара и лутке, без додатних техничких посредника.

У основи промишљања глумачке уметности анимирања лутака на телевизији, по Ани Миловановић, налази се проблематика утицаја технологије телевизијског медија на реализацију специфичних перформанси и функција инхерентних лутки, односно уочавање специфичности које доносе посебни услови реализације, снимања и емитовања лутака на телевизији.

Разлика између уметничких потенцијала глуме на телевизији и глуме у позоришту не уочава се као значајна, по Ани Миловановић. Глума лутком у позоришту и на телевизији се, исто тако, квалитативно не разликују: мора се једнако тешко радити да би се постигле компетенције и за глумца луткара и за телевизијског аниматора. То не значи да специфичности глуме на телевизији не постоје, нити да се глума на телевизији не разматра на теоријском нивоу. Међутим, те теорије говоре о глумачким перформансама које нису својствене телевизијској лутки, тако да не могу бити од користи за одређење глумачког рада лутком на телевизијском екрану.

Ана Миловановић настоји да одговори на питање: како се може одредити глумачка уметност глумца луткара на телевизији? Један од параметара за луткарски перформанс на екрану и његово дефинисање је чињеница да ли се одиграо у „реалном времену“, да је одигран уживо испред камера односно да, у контексту снимљених медија, лутку конституише стална контрола живог луткара. Луткарско извођење може бити снимљено и монтирано, односно оно може бити емитовано да би се представило публици, али технологија не сме да се користи за креирање и оживљавање лутака, већ само за њихово снимање (Ове пропозиције искључују *stop motion* анимацију, али укључују аниматроничке лутке, ако су анимиране у реалном времену. Најбоље ефекте луткари постижу са ручним луткама, јер када се лутка директно анимира руком, луткар над њом има највећу контролу. Следећи тип лутака по погодности за рад је лутка на штапу, са којом је луткар физички повезан, а марионета је најтежа за рад на телевизији.

Рад Ане Миловановић потврђује њене претпоставке: да глума лутком на телевизији остварује развојну и терапеутску функцију код деце као аудиторијума; да се стваралачким и непосредним односом луткара и лутке постиже највиша вредност глумачке уметности анимирања лутке на телевизији и да новији (све заступљенији) облици продукције луткарских телевизијских програма, у којима не само да не постоји непосредна веза луткара и лутке, већ је и лутка сама посредована на најразличитије начине (најчешће је компјутерски генерисана), доводе до нестајања глумачки анимиране лутке и глумачке уметности њеног оживљавања на телевизији.

У тексту „Одређење позоришне лутке“ (2015) ауторка, после исцрпног излагања најзначајнијих теорија луткарства у свету, позоришну лутку одређује у складу са законима драмске уметности који се чувају у позоришту, на филму и на телевизији: „Позоришна лутка је сваки објекат који, анимиран од стране глумца луткара, представља неки сценски лик. Њена сценска функција је особина која је разликује од свих осталих врста лутака.“ На први поглед једноставна дефиниција позоришне лутке Ане Миловановић обухвата изузетно разнолико богатство манифестовања лутке у драмским уметностима 20. и почетка 21. века и представља иновативан допринос савременој теорији луткарске уметности. У позоришту лутку одликује, и од драмског глумца диференцира, њена предметност и специфичан однос са глумцем луткаром, неограничена способност стилизације и могућност представљања општих, типских сценских ликова које карактеришу симболичност и метафоричност, уочава Ана Миловановић. Пошто је лишена могућности изражавања мимиком и погледом, лутка не може да дочара танана осећања, субјективно преживљавање, психолошки развитак и комплекс психолошких особина драмских ликова, односно не поседује способност

натуралистичког представљања ликова на сцени. Истицање и представљање малобројних и битних одлика сценског лика јесте иманентно својство лутке. Лутка може да представи само једну типску особину, једну емоцију, емоционално стање (и, евентуално, пар секундарних особина). Типизација и уопштавање одређених појава из живота јака су и важна уметничка средства лутака. Снага лутке лежи управо у њеној предметности, у чињеници да није жива, да није човек (глумац) и управо зато што не представља ни копију ни минијатуру неког одређеног човека, она може да представи човека уопште, његова универзална својства. Лутка је самосвојни естетски објекат, она је „тело“ глумца луткара, његов уметнички инструмент. Ликовни карактер лутке је њен посебан изражајни квалитет, који значајно доприноси дочаравању ликова духовних, метафоричних и симболичних одлика. Специфична естетска суштина уметности лутке крије се у њеној метафоричности и симболичности. Лутка не само да има своје специфично место у позоришту, већ је, својим уметничким креацијама, равноправна драмском глумцу и његов достојан партнер. Специфично поље деловања лутке, њој иманентни делокруг у позоришној уметности, стваралачки се преплиће, допуњује и обогаћује управо игром са живим глумцем.

У тексту „Луткарска режија у позоришту за децу“ (2017) полази се од емпиријски утврђене чињенице да не постоји ниједна озбиљна, тј. научно утемељена студија о луткарској режији у позоришту за децу. Ни кључни појмови: *луткарска режија* и *позориште за децу* нису прецизно дефинисани тако да се њихово одређење мери бројем редитељских поетика, односно психолошко-педагошких теорија о функцији позоришта за децу.

Проблем који се поставља је: како да сва позоришна средства која су на располагању преведемо у специфичан језик лутке којим једино можемо да изразимо наше идеје, како да лутку на сцени оживимо у оквиру њених могућности, које су симболичке, и остваримо суштину луткарског позоришта: да наше идеје буду визуелно представљене, сценски материјализоване, танано али упечатљиво сугерисане, а не испричане, не препричане, не осакаћене и упрошћене што је често случај у нашем позоришту. Представљајући оно што се само речима никада не може исказати, са својственом му метафизичком дубином, луткарско позориште не може, и да хоће, наглашава ауторка, да буде обична слушкиња драмске књижевности. Луткарска уметност проналази себе у оном тренутку у коме је духу потребан језик да би се изразио. Њен језик је аутентично театарски јер мисли које изражава измичу артикулисаном језику.

Ана Миловановић сматра да позориште за децу, услед своје специфичне публике, тачније публике са специфичним потребама, мора да се третира као посебан феномен и приписују му се особине примењених уметности. Апликативност ове младе позоришне гране, старе тек један век, по неким естетичарима, од којих је најекстремнији Бенедето Кроче, умањује њену уметничку вредност, уочила је Ана Миловановић. Указала је на две највеће негативне тенденције драмског стварања за децу. Прва је: обично се у театар за децу пројектују различите тенденције у васпитању, образовању, идеологије, религије и остало чиме се тај медиј максимално злоупотребљава. Друга је: често се позоришту за децу негира свака специфичност, односно у њему се режира исто као и у позоришту за одрасле. Та појава, која је у науци позната као адултоцентризам, постала је ендемска болест нашег позоришта за децу. Подврсту таквог приступа представља и театроцентризам који тврди да не постоји

никаква разлика између позоришта за децу и за одрасле, односно, по таутолошком принципу, добар театар је добар за све. Ана Миловановић је изразито критична, и то представља њен највећи допринос, према утврђеним чињеницама да су ове тенценције метастазирале у нашем времену. Отварајући у тему о односу искривљеног друштвеног контекста и дечјих представа које су у њему проглашаване за врхунску естетску вредност, Ана Миловановић негира парадигму најуваженијих позоришних критичара да „ово није време бајке већ антибајке" и истиче да је ово "кукавичје време негативних ликова који мисле да снагом свога криминала могу да промене систем вредности који човечанству већ миленијумима нуди бајка".

Једини адекватан приступ позоришту за децу је онај који дете, са његовим специфичним потребама и рецепцијским могућностима, поставља у центар својих уметничких намера. Задатак редитеља је да само искористи потенцијале луткарског позоришта у погледу симболичког представљања садржаја, конкретизације несвесних процеса и укодира их у дететову способност да мисли "у сликама", да прима информације више визуелно него аудитивно, да има кратку концентрацију. То је једини начин да редитељ представом допре до детета и каже му шта жели, јер дете није у стању да мисли по ма ком обрасцу изузев сопственог. Визуелно компонујући представу, луткарски редитељ мора да саображава своју концепцију дечјим прецептивним моћима (дете не уочава нека типична својства ствари и појава, визуелно опажање ограничено му је на целину објекта итд. Симплифицираност представа за децу је само привидна, само на површинском нивоу, док њена стварна вредност за дете извире из њених дубинских слојева. Зато редитељ, закључује Ана Миловановић, мора добро познавати модерно дете, све његове, стрепње, проблеме и страхове, осећати његов урбани сензибилитет, пратити рецепцију представе дуго после њене премијере и усклађивати представу са том рецепцијом.

Ана Миловановић се у тексту „Однос глумачки анимиране лутке и глумца у драмском стваралаштву за децу" (2020) поново пионирски бави важном, а неистраженом, научном области у драмском стваралаштву за децу. Као посебно значајну област проучавања у оквиру глумачке уметности анимирања лутке у драмском стваралаштву за децу, уочава се подручје односа глумца и глумачки анимиране лутке. По њеном мишљењу, важно је напоменути и да се разлика између уметничких потенцијала глуме на телевизији и глуме у позоришту, луткарске или драмске, не уочава као значајна. Закључује да је лутка, уколико не стреми стварању илузије и натуралистичкој игри, равноправна глумцу и постаје његов достојан партнер.

Сусрет лутке која представља дечји лик и глумца који игра лик одрасле особе, један је од најбољих примера односа лутке и глумца у драмском стваралаштву за децу. Прво, зато што представља релацију од највећег значаја за мало дете према одраслима, на начин примерен дететовом схватању. Друго, зато што на плану репрезентације, релација коју успоставља лутка, као „неживи" глумац, са глумцем, представља очигледан пример намерног конфронтирања два различита света (а што је од значаја за дететов когнитивни развој). Ана Миловановић уочава да је то поступак који је примењивао и Обрасцов у свом луткарском позоришту, као и готово неизбежни инфантилизам као одлику глуме живих глумаца који покушавају да играју дечје ликове. Другу могућност коју имају драмски ствараоци за децу

јесте да за дочаравање ликова деце ангажују децу као глумце, Ана Миловановић то сматра неадекватном, пошто деца нису глумци и о глумачкој уметности деце се не може говорити. Лутка може аутентично да одигра дете и у позоришту и на телевизији, закључује она. Луткарску парадигму за сусрет лутке, која представља дечји лик, и глумца, који игра одраслу особу, као и један од најбољих примера односа лутке и глумца и то не само у нашем драмском стваралаштву за децу, представљају ликови Миће и Аћима у позоришној представи и серији Телевизије Београд „На слово, на слово“. Бескрајну наклоност коју Мића осећа према Аћиму, Мића Татић остварује свим глумачким и луткарским средствима: и погледом, нежним и благим баш као што би требало да се гледа мало дете, додиривањем као миловањем, гестовима благонаклоним, али не ниподаштавајућим, примереним за дете, и маестралном анимацијом Аћима, која као да зрачи његовом љубављу према малом лику.

У свим луткарским програмима на Телевизији Београд (који су били посебан предмет њеног истраживања) у којима је заједно играла са драмским глумцима, глумачки анимирана лутка у телевизијским програмима за децу остварила је своје уметничке врхунце. Важно је истаћи, тврди Ана Миловановић, да је њихова интерактивна игра била је на високо професионалном и уметничком нивоу, у највећој мери захваљући чињеници да су увек у питању били изузетни српски глумци који су били не само благонаклони према игри са луткама, већ и способни да лутку доживе и прихвате као равноправног и инспиративног партнера у глумачкој игри.

Рад „Примена луткарског метода у функцији родољубивог васпитања студената студијских програма за образовање васпитача“, отвара проблематику родољубивог васпитања и предлаже, на основу своје наставне праксе, како би луткарска уметност у формалном образовању васпитача могла да му допринесе.

У Уводу рада указује се да формално родољубиво васпитање у Републици Србији, упркос изузетно тешким политичким околностима у којима се земља налази од 1999. године до данас, није заступљено ни на једном нивоу образовања, као и на негативне последице такве образовне политике. Своје уверење да формално родољубиво васпитање у Србији мора да буде заступљено, аргументује примерима из историје образовања у Срба, која сведочи да је родољубиво васпитање имало посебан, може се рећи и повлашћен статус у историјским приликама које су биле пресудне за опстанак и напредак нације (посебно у Кнежевини Србији и у Краљевини Србији).

У одељку рада „Статус родољубивог васпитања у програмима предшколског васпитања“ Ана Миловановић даје упоредну анализу програма предшколског васпитања и образовања у Србији после Другог светског рата и указује да су елементи родољубивог васпитања највише били заступљени у периоду самоуправног социјалистичког друштвеног уређења. У периоду транзиције из социјалистичког друштвеног система у капиталистички не говори се о родољубивом васпитању, али се помиње национално образовање. Посебно истиче да у новим *Основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“* из 2019. године нема ни назнака родољубивог васпитања. Узрок се налази у, открива Ана Миловановић, концепцији *Основа* која се заснива на међународним документима: *Кључни принципи оквира квалитета предшколског васпитања и образовања, документ ЕУ комисије, 2014*; *Компетенције у предшколском васпитању и образовању, ЕУ комисија, 2011*. Она истиче

да многи научници који критички сагледавају идеолошку агенду глобалног капитализма у образовању, у овим документима налазе потврду о нескривеној глобалистичкој политизацији свих наставних садржаја, пошто се претходно изврши насилно брисање националне и верске свести, цитирајући наше ауторе који се баве проблематиком одбацивања традиционалних вредности и родољубља. У контексту датих анализа и друштвено-политичког тренутка, Ана Миловановић уочава потребу примене неформалног вида родољубивог васпитања на свим нивоима образовања. Од националног значаја је, уверена је, да се студенти студијских група за образовање васпитача васпитавају у родољубивом духу, пошто је родољубиво васпитање будућих васпитача, макар и у неформалног виду, неопходан предуслов родољубивог васпитања деце у предшколским установама.

У тематској целини „Неформално родољубиво образовање студената *Студијског програма за образовање васпитача у предшколским установама* Учитељског факултета у Београду“ ауторка указује зашто је за неформално родољубиво образовање студената студијског програма за образовање васпитача у предшколским установама одабрала предмет *Драма и покрет.* Избор луткарског метода за презентацију наставног градива условљен је, каже Ана Миловановић, како његовим васпитно-образовним потенцијалима, тако и доминантном заступљеношћу (90%) луткарске позоришне уметности у *Програму* предмета. Луткарски метод заснива се на примени луткарске позоришне уметности у процесу: формирања и усвајања родољубивих ставова, вредности и понашања; усвајања знања о српској култури, историји и традицији; формирања позитивног односа према њој и трајне заинтересованости за њене духовне вредности; култивисања осећања националне самосвести и неговања најдубље љубави према својој земљи.

Рад Ане Миловановић „Примена луткарске уметности у предшколском васпитању и образовању као важан предуслов за остварење Основа програма предшколског васпитања и образовања“, анализира *Основе програма предшколског васпитања и образовања* и указује на значај примене луткарске позоришне уметности у предшколском васпитању и образовању за остварење њиховог реалног програма. Полази од ранијих предшколских програма, образовног луткарства и методика креативне драматике. Истиче потенцијале луткарске уметности, посебно способност симболичког и метафоричког представљања у функцији дечјег развоја и стицања знања и компетенција. Луткарске дечје игре омогућавају креативно изражавање кроз различите симболичке системе и усвајање естетског укуса; развијање посебних талената и умења, осећајности, перцепције, говора и веће спремности за комуникацију; емоционалне интелигенције; испуњење психосоцијалних потреба и јачање самопоуздања и самопоштовања. Знања, моралне и духовне вредности стечена играма су трајна и погодна за даље усавршавање и трансфер. Оне су могуће само као свесно и драговољно делање детета у заједничкој активности са вршњацима. Подстичу право на различитост и усклађују се са индивидуалним способностима детета, на његову и добробит заједнице. Указује се да васпитачима недостају методичка знања из луткарске уметности и да је методика луткарске уметности потребна у образовању и усавршавању васпитача. Ана Миловановић закључује да је луткарска уметност веома значајна у васпитању и образовању и важан предуслов за остварење и развијање *Основа програма*.

Ана Миловановић је на Учитељском факултету од његовог оснивања, као уметнички сарадник, водећи *Луткарску радионицу* Учитељског факултета. Нема добре наставе нити доброг наставника без ентузијазма или, другачије речено, без свести о мисији свога позива. Наставник на предмету *Драма и покрет*, на *Студијском програму за образовање васпитача у предшколским установама*, доцент др Ана Миловановић управо свој посао схвата као позив и као мисију. Један од најстваралачкијих сегмената на њеним часовима посвећен је луткама и луткарству: бирању текстова за луткарске представе, драматизацији текстова, осмишљавању представа и изради лутака.

Посебно је значајно што су као подтекст за представе послужиле српске бајке и епске песме. Правећи овакве представе, студенти су на најлепши начин одговорили на понуђене подстицаје: укључили су сва своја досадашња знања и стицали нова – при томе маштајући и домишљајући дати текст. Морали су да осмисле свет књижевних дела, изглед и поступке ликова и бића која се у представама појављују. Да из прошлог и садашњих постојећих светова прелазе у *маштенски* свет и да се истовремено враћају назад: да од свих тих светова праве један и јединствен. Овакав стваралачки рад доприноси да будући васпитачи у раду са децом са више знања, умења и љубави негују луткарску позоришну уметност, али и обнављају традицију креирања и прављења позоришних лутака инспирисаних богатством српског фолклора, чинећи је саставним делом образовања будућих васпитача. Драгоцено је студентско искуство чије важење не застаје на границама предмета *Драма и покрет*, него обухвата читаву њихову личност.

Стваралачком моменту придодат је и хуманитарни: од школске 2015/16, када је Ана Миловановић почела да предаје предмет *Драма и покрет,* испитне представе студенти увек играју у дечјим болницама и домовима за децу без родитељског старања. Важно је напоменути и да све луткарске представе наилазе на топао пријем код деце (о чему је писано у *Просветном прегледу*).

Обележавајући завршетак наставе, сви студенти друге године су, са доцентом Миловановић, организовали *Карневал лутака студената Учитељског факултета у Београду* у јуну 2018. и 2019. године. О студентским луткарским карневалима писано је похвално у националним медијима.

Ана Миловановић приредила је у Етнографском музеју Србије *Изложбу позоришних лутака студената Учитељског факултета из Београда* (77 лутака – рад студената Учитељског факултета генерација 2016/2017. и 2017/2018), која је трајала од 7. јуна до 20. јуна 2018. године. Изложба је била пропраћена у електронским медијима и дневном листу *Политика*.

Хетероцитирана је 7 пута. Учествовала је и била позивана на више скупова и радионица у иностранству. У изузетно оштрој међународној конкуренцији (од 96 пријављених пројеката, одабрано је 12) добила је позив за учешће на перформанс фестивалу Performing Britain, март 2019. године, од стране водеће организације за уметност перформанса у УК Live Art Bistro. Учествовала је у семинару на The Royal Central School of Speech and Drama („*Crisis in Humanities: Revaluing the Labour of the Performing Arts*“) 12–13. 12. 2016.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнетих података, и увида који из њих произилазе, Комисија има част и задовољство да Изборном већу и Декану Учитељског факултета у Београду једногласно предложи да **др Ану Миловановић** предложе Универзитету у Београду – Већу научних области друштвено−хуманистичких наука за избор у звање *ванредног професора* за ужу научну област *Драмске уметности* на Учитељском факултету у Београду.

У Београду,

3. септембра 2020.

Чланови Комисије

_____

др **Слађана Јаћимовић,** редовни професор *Увода у тумачење књижевности* и *Српске културе у европском контексту* на Учитељском факултету Универзитета у Београду

_____

др **Александар Јовановић,** редовни професор *Увода у тумачење књижевности* и *Српске културе у европском контексту* на Учитељском факултету Универзитета у Београду

_____

Небојша Савићевић, редовни професор на предметима *Монтажа документарних филмских форми, Монтажа савремених телевизијских форми, Монтажа телевизијских форми*, на Факултету драмских уметности, Београд